

V SPOMIN HARALAMPIJU POLENAKOVIČU

Petnajstea februarja letos se je izteklo življenje 75-letnega makedonskega profesorja dr. Haralampija Polenakovića, očeta makedonske literarne zgodovine. Makedonski znanstvenik je bil rojen v Gostivarju, kjer je dobil tudi osnovnošolsko izobrazbo. Gimnazijo in fakulteto je končal v Skopju leta 1934, doktoriral pa je v Zagrebu pet let kasneje (1939).

Od leta 1946 dalje je bil eden izmed ustanoviteljev Filozofske (danes Filološke) fakultete v Skopju, bil je tamkajšnji izredni, potem redni profesor, dolgoletni predstojnik katedre za zgodovino književnosti narodov SFR Jugoslavije, prodekan in potem dekan fakultete, predsednik sveta fakultete, urednik časopisa »Trudovi« in drugih makedonskih časopisov.

Zaradi svoje neutrudne znanstvene aktivnosti je postal član kar treh akademij znanosti in umetnosti: makedonske (bil je prvi podpredsednik MANU), srbske in bosansko-hercegove. Bil je tudi glavni urednik makedonske redakcije in član osrednje redakcije Enciklopedije Jugoslavije, ki jo izdaja zagrebški Leksikografski zavod. Kot pedagog je usposobil več tisoč študentov in nekaj deset doktorantov.

Takoj ko je diplomiral, je začel objavljati svoje prispevke v tedanjem periodičnem tisku v Skopju in Beogradu. Danes njegov bibliografski indeks pokaže kar štirimestno število. Že s svojimi prvimi deli je pokazal nagnjenost do makedonskih književnikov, ki so jih, kakor se dogaja še danes, pripisovali sosednjim narodom. Tako je Haralampija Polenaković pisal o Kirilu Pečinoviću, Joakimu Krčovskem, o makedonski ljudski pesmi, pripovedki, o ljudskih pregovorih in rekih. S to svojo dejavnostjo je nadaljeval tudi po osvoboditvi Makedonije, ko se je njegov delovni interes še povečal. Na podlagi temeljnih raziskav je zbral dragoceno faktografsko gradivo, ki ga je znal sintetizirati v obširnih razpravah, monografijah in študijah. Ta neutrudni znanstveni delavec tudi po upokojitvi (1979) ni prenehal z delom – delal je vse do svoje smrti.

Samo nekaj dni po zadnjem slovesu je v njegovem uredništvu izšla šesta izdaja »Zbornik bratov Miladinovih«. Polenaković se je uspešno loteval problemov tako stare kot nove makedonske književnosti. V »Во мургите на словенската писменост« (Ob svitanju slovanске pismenosti) je prikazal najstarejše obdobje v makedonski književnosti: obdobje, v katerem sta delovala Ciril in Metod, in čas po njunem delovanju; obdobje Klimenta Ohridskega, Nauma Ohridskega in makedonskih skriptorjev z glagolsko tradicijo. V svojih »Студии за македонскиот фолклор« (Študijah o makedonski folklori) ne pusti neobdelanega niti enega obdobja v makedonski književnosti, seveda do pojava novejše književnosti. Sem lahko delno prištejemo še »Студии за Миладиновци« (Študije o Miladinovih). Njegovi literarnozgodovinski študiji o 19. stoletju: »Никулците на новата македонска книжевност« (Zametki nove makedonske književnosti) in »Во ерот на народното будење« (V odmevu narodne prebujе) izdani leta 1973 v Skopju, sta le del njegove bogate zapuščine. Brez njih bi le težko razumeli Jordana-Hadžija, Konstantinova Džinota, brata Konstantina in Andreja Petkovića, Grigorja Prličeva ter makedonske tiskarje in tiske prejšnjega stoletja. Zapustil je tudi nekaj lingvističnih in leksikografskih del, brez katerih si makedonistike ne moremo zamisliti.

Njegova dela so zato tiskali v Skopju, Tetovu, Titovem Velesu, Prilepu, Bitoli, Ohridu, Beogradu, Kruševcu, Novem Sadu, Prištini, Zagrebu, Zadru, Cetinju, Varšavi, Pragi,

Moskvi, Firencah, Parizu, Sofiji in v Ljubljani (Slovenski etnograf, Slavistična revija, izdaji makedonskih ljudskih pesmi pri Mladinski knjigi).

Haralampija Polenakovič je bil s svojimi predavanji tudi pogost gost na ljubljanski fakulteti in na raznih slavističnih zborih v Sloveniji.

Dragi Stefanija
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Literarnozgodovinsko gradivo

GRADNIKOV SONET OČETOV SENCE IN ZBIRKA VEČNI STUDENCI

Razmerje, ki ga zastavlja naslov, izhaja iz gradiva: pregledovanje Gradnikove ostaline, ki jo skrbno hrani in raziskovalcem ljubeznivo dovoljuje pogled vanjo pesnikova vdova Francka Gradnik, nama je odkrilo marsikako podrobnost v oblikovanju Gradnikovih pesmi in kompozicij njegovih pesniških knjig. Med zanimivejše sodi izločitev idejnoprogramskega soneta *Očetov sence* iz zbirke *Večni studenci* (1938), čeprav že z naslovom konkretizira in hkrati metaforično univerzalizira osnovno pesniško tematiko zbirke.

Besedilo še ni objavljeno. V rokopisu zbirke mu je na strani 35 namenjeno mesto za ciklom domovinskih sonetov (*Slovenska zemlja, Triglav, Trubar*). V prvi korekturi je v stolpcu 7 besedilo z rdečim svinčnikom prečrtano in na robu z Gradnikovo pisavo (isti rdeči svinčnik) napisano »odpade«; soneta ne najdemo več niti v drugi niti v tretji (lomljeni) korekturi. Za zbirko *Večni studenci* se je poleg končnega ohranilo po več rokopisov ali tipkopisov posameznih pesmi; sonet *Očetov sence* je v tem izjema. Glasi se takole:

*Ko križajo se v zmedli dni stezé
in pota v isti krožijo začetek,
ko duh motá se v črni mreži spletek,
očetov sence še nad nami bde.*

*In ko polagajo na nas roke,
njih sreča vir je nov za naš imetek,
njih bol za nas je tudi veliki petek,
v njih volji srca naša jeklene.*

*Takó krepí se zor v pretekli noči,
takó ko jutro vtone v drugi dan,
brez meje zvezde krožijo usode.*

*Usoda tek je ene same vode,
ki iste reke vse bregove moči
in spelje čoln in ladjo v en pristan.*

Glede na kompozicijo pesniške knjige sklepa obravnavani sonet pomembno izpovedno enoto, pa tudi po oblikovanosti ne odstopa od drugih sonetov, ki v tiskani podobi *Večnih studentov* predstavljajo približno 1/6 vseh pesemskih besedil, nasprotno – z njimi se izrazno celo tesno povezuje: